

K DÍLČÍM VÝSLEDKŮM DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ - JAZYKOVÉ KOMPETENCE DOKTORANDŮ V NĚMECKÉ ČÁSTI ERN

Helena Neumannová

Technical University of Liberec,
Faculty of Economics,
Studentská 2, 461 17, Liberec 1, Czech Republic
helena.neumannova@tul.cz

Abstrakt

Problematika přechodu ze studií do zaměstnání se řadí mezi klíčová témata současného sociálního výzkumu a společenského zájmu. Výzkumy ukazují, že ekonomický a společenský úspěch jedince je stále více determinován kvalitou vzdělání a sociálními kompetencemi získanými v průběhu studia. S ohledem na specifické podmínky Euroregionu Nisa je zde řešen problém z euroregionálního hlediska. Dílčí výsledky dotazníkového šetření a analýz poskytují materiál a statistické údaje, které budou součástí dalších šetření autorky. Poskytují ale důležité informace i pro výzkumy dalších zainteresovaných institucí a tím se podílejí na zlepšení společenských a ekonomických podmínek mladých lidí při vstupu na euroregionální trh pracovních příležitostí.

Úvod

V oblasti monitorování studijních výsledků studentů vysokých škol je situace zcela odlišná od základního a středního stupně českého školství. Vzhledem k autonomnímu postavení vysokých škol a jisté nezávislosti na centrálním řízení ministerstvem školství není k dispozici dostatečné množství průkazných respektive ověřitelných výsledků analýzy stavu vědomostí studentů. Jediným společným, měřitelným výstupem, jsou výsledky akreditačních komisí, které svým rozhodnutím udělují oprávnění k otevření studia a udělují vysokým školám pravomoci k otevření studijních oborů – za předpokladu, že vysoké školy splňují kritéria daná Ministerstvem školství ČR. Jedním z rozhodujících faktorů pro splnění požadavků akreditační komise je zajištění kvality v personálním obsazení výuky, splnění podmínek struktury a výstupů studia a dodržení návaznosti studijních oborů v souladu s modulárním systémem (Vašutová 1999).

Hodnocení znalostí studentů v průběhu studia na vysoké škole a případně evaluaci znalostí absolventů, má v kompetenci každá jednotlivá fakulta. Záleží jenom na managementu vysoké školy, zda se rozhodne monitorovat analýzu znalostí svých studentů jako odraz kvality vzdělávacího procesu na své instituci a zda výsledky takové analýzy použije pro další zpracování a v důsledku toho přijme opatření ke zkvalitnění vzdělávacího procesu. Výsledky takových šetření jsou interní záležitostí školy a zpravidla nebývají zveřejňovány. Pokud taková šetření jsou prováděna, je předmětem zkoumání např. aktuální stav znalostí studentů, klima školy, klima třídy, analýza učebních metod, rozšíření nabídky studijního oboru, efektivita sylabů a tak podobně.

1 Dotazníkové šetření

Dotazníky vycházející z potřeb vedení vysoké školy, tedy vytvořené za účelem monitorování kvality jejich absolventů, kvality struktury studia, konkurenceschopnosti vysoké školy vůči ostatním vysokým školám stejného zaměření a tak podobně, nejsou k dispozici. Jak již bylo zmíněno, pokud byla taková šetření provedena, neexistuje k jejich výsledkům dostatek přístupných informací. Pokud byly nalezeny zdroje dotazníkového šetření, byly tyto zpracovány v rámci konkrétního studijního předmětu nebo kurzu s určitým speciálním zaměřením pro určitou cílovou skupinu.

Následující výsledky jsou dílčími výstupy zkoumání uskutečněného v roce 2010 v rámci projektu „Sít' vysokoškolského studia v ERN“. Cílem šetření bylo pomocí dotazníků zjistit, do jaké míry jsou relevantní jazykové kompetence vysokoškoláků ve vztahu k očekávání budoucích zaměstnavatelů, tedy firem, podniků, institucí. Šetření u firem se uskutečnilo v příhraničních oblastech německé části ERN, dotazník pro studenty vyplnili studenti Hochschule Zittau/Görlitz (HS Zi/Gr) a studenti Internationales Hochschulinstitut Zittau (IHI).

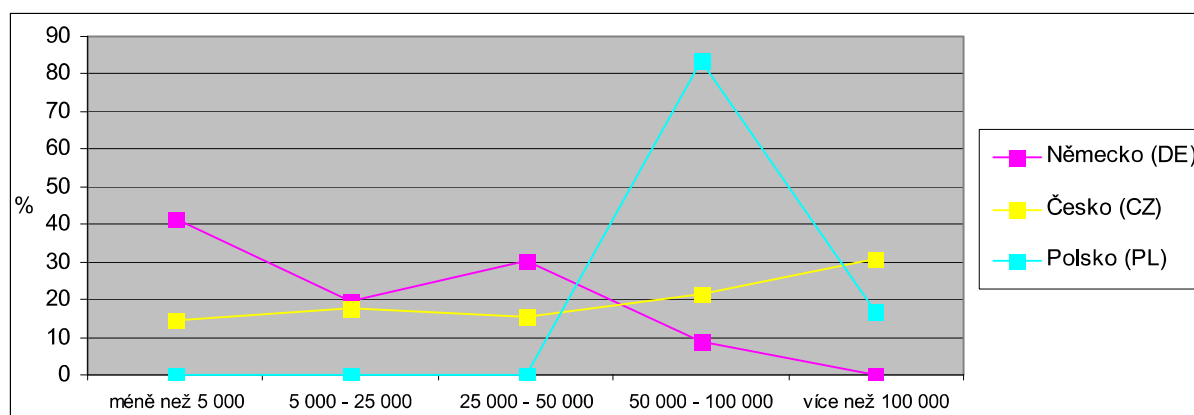
1.1 Dotazníkové šetření u firem v ERN

Dotazníkového šetření pro zaměstnavatele (firmy) v německé části Euroregionu Nisa se zúčastnilo cca 300 firem, vyplněný dotazník se vrátil pouze od 46 firem, návratnost tedy byla 15 %. Obsahoval celkem 26 otázek, z nichž bylo možné na základě nabídky zvolit pouze vždy jednu možnou odpověď.

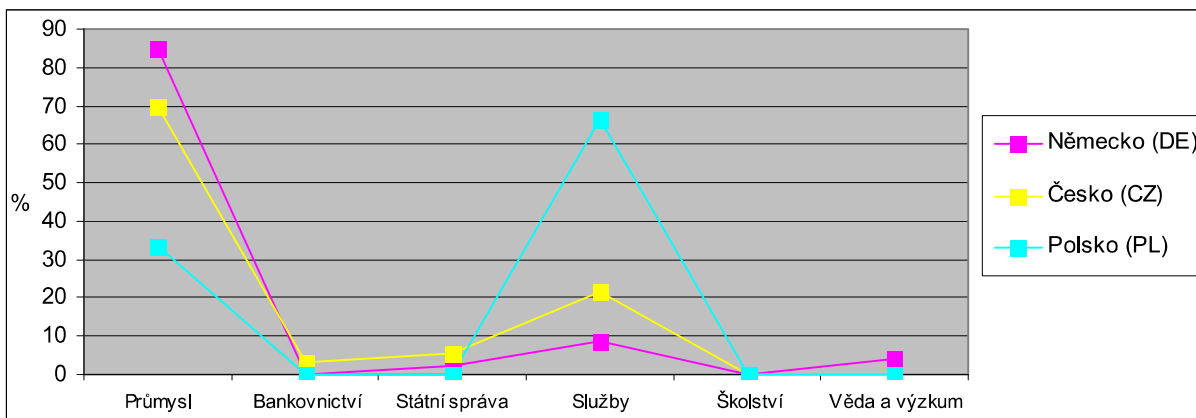
Protože tomuto projektu předcházela projekt „Absolventi doktorského studia a jejich šance na pracovním trhu v ERN“ realizovaný v roce 2009, který zkoumal českou a polskou část Euroregionu Nisa, bude všech shodných otázkách uváděn výsledek za německou, českou a polskou část Euroregionu Nisa. Níže jsou uváděny dílčí výstupy z dotazníkového šetření.

Tab. 1

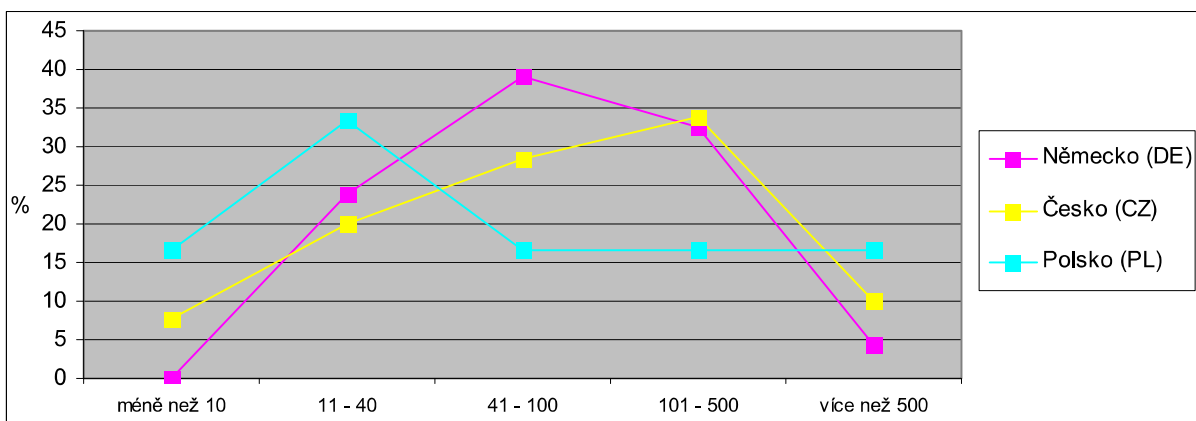
Dotazník	Německý	Český	Polský
Počet respondentů z řad firem	46	136	6

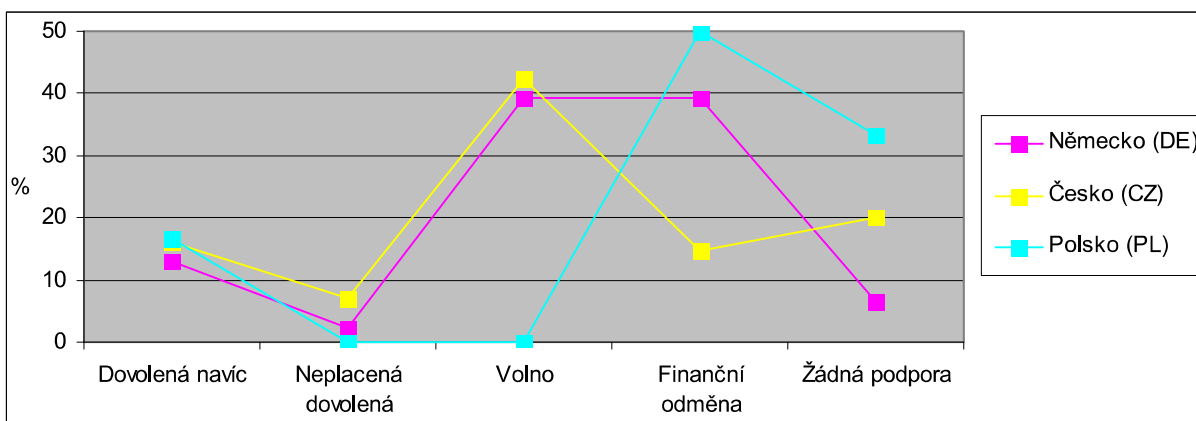
Obr. 1 Velikost města, kde firma sídlí

Obr. 2 Odvětví/Oblast, ve které firma působí

Obr. 3 Celkový počet zaměstnanců firmy

Obr. 4 Podpora zaměstnanců (benefity) při dalším studiu při zaměstnání

Z evaluace dalších dotazníků pro firmy vyplývá, že doktorské studium u zaměstnanců jejich specializované odborné znalosti především prohloubí a podpoří jejich samostatnost v rozhodování. Za důležitou kompetenci je považována především kreativita a schopnost rychle a správně se rozhodnout, což je z hlediska manažerských profesí absolventů jedna z klíčových dovedností.

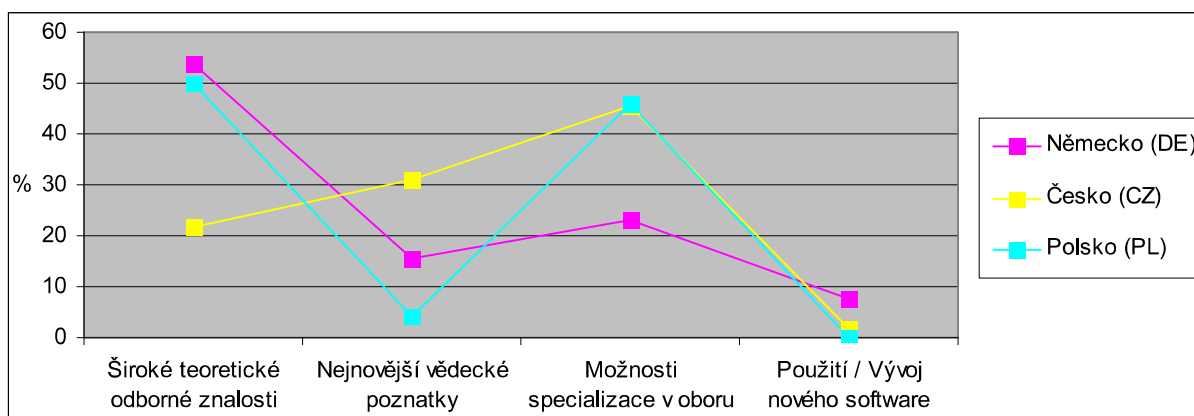
1.2 Dotazníkové šetření u doktorandů VŠ v ERN

Dotazník pro studenty doktorského studia v německé části Euroregionu Nisa obdrželo cca 50 studentů Hochschule Zittau/Görlitz a Internationales Hochschulinstitut (IHI). Byl vyplněn celkem 13 respondenty, z toho 5 muži a 8 ženami, tj. návratnost byla 26 %.

Pro potřeby dotazníku bylo zvoleno 5 druhů znalostí a doktorandi byli požádáni o sebereflexi a zhodnocení kompetencí získaných v průběhu doktorského studia. Každý druh znalosti byl ohodnocen bodovým hodnocením 1 - 5 (1 = nejlepší, 5 = nejhorší).

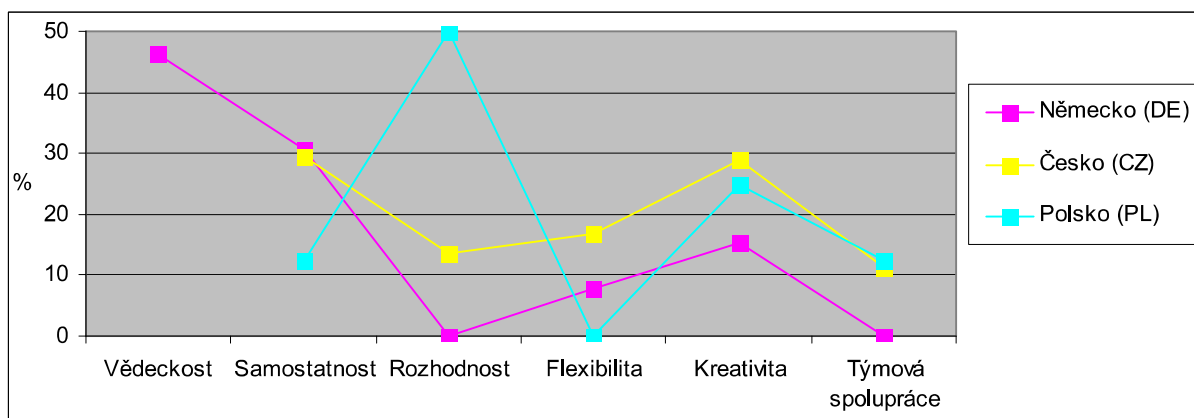
Tab. 2 Délka doktorského studia (roky)

Počet studentů	do 3 let	3 - 5 let	více než 5 let	více než 8 let
13	8	5	0	0

Obr. 5 Poznatky / kompetence, které studenti od studia očekávají - porovnání za německou, českou a polskou část ERN (v%)

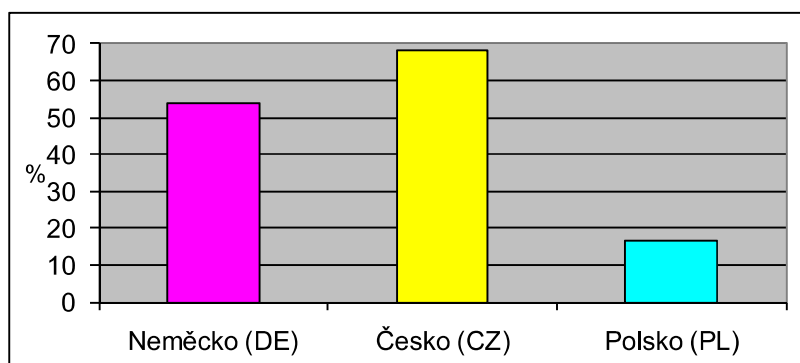
Následující grafy také porovnávají odpovědi studentů za německou, českou a polskou část Euroregionu Nisa. Data však nejsou zcela srovnatelná, neboť dotazník v německé části ERN poskytl navíc volbu možnosti „Vědecká práce“. Tuto novou možnost zvolila ve všech čtyřech grafech vždy většina německých respondentů.

Obr. 6 Které kompetence považujete s ohledem na Vaše budoucí zaměstnání za klíčové?

Ze srovnání grafu 6 vyplývá, že odpovědi z různých částí ERN se shodují v tom, že samostatnost je zároveň považována za klíčovou a rovněž je i procvičována; oproti tomu

kreativita je také považována za klíčovou, v rámci doktorského studia jí však na vysoké škole patrně není dostatečně poskytován prostor.

Obr. 7 Zapojení studentů do vědeckého výzkumu odborné katedry (v%)

Graf 7 porovnává procento studentů podle souvislosti jejich zaměstnání s oborem doktorského studia. Výsledky tohoto grafu potvrzují, že studium německých studentů je zaměřeno více prakticky.

Závěr

Absolventi terciárního vzdělávání mají na trhu pracovních příležitostí nezpochybnitelnou výhodu – daří se jim mnohem snáze najít zaměstnání a míra jejich nezaměstnanosti je výrazně nižší než míra nezaměstnanosti osob s ukončeným nižším vzděláním. Přesto však existují rozdíly v nezaměstnanosti vysokoškolských absolventů různých oborů a různých typů škol a promítají se i různé vlivy, které vzdělávací instituce nemůže ovlivnit; patří mezi ně například odlišná úroveň regionálních trhů práce, na které absolventi vstupují.

Výsledky dílčích výzkumných prací sledují proces zkvalitňování vzdělávání na vysokých školách obecně, ale i proces zkvalitňování studijních programů po obsahové i metodické stránce. Umožňují zapojení studenta do procesu vzdělávání, jsou příspěvkem i k celoživotnímu učení.

Zkoumání odlišností v nezaměstnanosti absolventů vysokých škol stojí za pozornost, neboť částečně odráží i rozdílnou úroveň a kvalitu škol a vzdělávání, kterým absolventi prošli. Nezaměstnanost tak představuje faktor, který má co říci jak školám samotným, tak uchazečům o studium na vysokých školách, a je rovněž důležitým faktorem pro státní správu, která celý systém terciárního vzdělávání řídí a monitoruje.

Literatura

- [1] HEINEMANN, M.: Deutsch – Sprache der Euroregion(en). In *Konferenzbeiträge der internationalen Tagung an der Technischen Universität in Liberec*. Liberec, Bor, 2006
- [2] HELUS, Z.: *Sociální psychologie pro pedagogy*. Praha, Grada, 2007
<<http://aplikace.msmt.cz/PDF/JTNPvyukyCJnaNet.pdf>>
- [3] <<http://e-learning.tul.cz>>
- [4] <<http://svp.pedf.cuni.cz/svp/results.php>>
- [5] <<http://www.bologna.msmt.cz>>
- [6] <<http://www.czso.cz/>>
- [7] <<http://www.europass.cz/>>
- [8] <<http://www.ms.uky.edu/~rbrown/courses/ma773/notes.pdf>>
- [9] MATĚJŮ P.; STRAKOVÁ, J.: *Na cestě ke znalostní společnosti, část 2*. Praha, Institut pro sociální a ekonomické analýzy, 2006
- [10] NEUMANNOVÁ, H.: Cizí jazyk v kontextu evropské integrace. Komunikace, konkurence nebo kooperace? In: *Význam a obsah výuky cizích jazyků na vysokých školách nefilologického zaměření*. Liberec, Technická univerzita v Liberci, 1999
- [11] *Rozvoj národní soustavy kvalifikací*. Praha, MŠMT, 2005
- [12] VAŠUTOVÁ, J.: *Vybrané otázky vysokoškolské pedagogiky*. Praha, ÚRVŠ, 1999

ZU DEN TEILERGEBNISSEN EINER FRAGEBOGENUNTERSUCHUNG - SPRACHKOMPETENZEN DER DOKTORANDEN IM DEUTSCHEN TEIL DER ERN

Die Problematik des Übergangs vom Studium ins Arbeitsleben gehört zu den Schlüsselthemen der gegenwärtigen sozialen Forschung und des gesellschaftlichen Interesses. Die Untersuchungen zeigen, dass wirtschaftlicher und gesellschaftlicher Erfolg des Einzelnen immer mehr von der Qualität der Ausbildung und den im Laufe des Studiums erworbenen sozialen Kompetenzen bestimmt wird. Im Hinblick auf die spezifischen Bedingungen der Euroregion Neiße wird das Problem vom euroregionalen Gesichtspunkt her angegangen. Teilergebnisse der Fragebogenuntersuchungen und der Analysen stellen Material und statistische Angaben bereit, welche zum Bestandteil der weiteren Untersuchungen der Autorin werden. Sie gewähren aber auch wichtige Informationen für die Erforschung weiterer eingebundener Institutionen und beteiligen sich somit an der Verbesserung der gesellschaftlichen und wirtschaftlichen Bedingungen junger Leute beim Eintritt in den euroregionalen Arbeitsmarkt.

CZĘŚCIOWE WYNIKI BADAŃ ANKIETOWYCH - KOMPETENCJE JĘZYKOWE DOKTORANTÓW W NIEMIECKIEJ CZĘŚCI ERN

Kwestia podjęcia pracy po studiach należy do kluczowych zagadnień będących przedmiotem obecnie prowadzonych badań społecznych oraz zainteresowania społecznego. Badania wskazują, że sukces ekonomiczny i społeczny jednostki jest coraz bardziej zależny od jakości wykształcenia i kompetencji społecznych zdobytych w trakcie studiów. Ze względu na specyficzne uwarunkowania Euroregionu Nysa w artykule zagadnienie to omówiono w wymiarze euroregionalnym. W oparciu o cząstkowe wyniki badań ankietowych i analiz pozyskano materiały i dane statystyczne, będące również elementem dalszych badań prowadzonych przez autora. Są to ponadto także informacje ważne dla badań przeprowadzanych przez inne instytucje, przyczyniając się w ten sposób do poprawy warunków społecznych i ekonomicznych młodych osób w momencie ich wejścia na euroregionalny rynek pracy.

PARTIAL RESULTS OF A QUESTIONNAIRE SURVEY - LANGUAGE SKILLS OF PHD STUDENTS IN THE GERMAN PART OF THE ERN

The phenomenon of transition from studies to work belongs to key issues of contemporary social research and social interest. The research shows that economic and social success of individuals has been more and more determined by the quality of education and social competences obtained during their studies. With regard to specific conditions of Nisa Euroregion the problem here is solved from the Euroregional point of view. The partial results of the poll and analysis provide material and statistical data which are to be a part of the author's further investigation.

However, they also provide important information for the research of other companies involved, e.g. County Council of the Liberec Region, Regional and District Chambers of Commerce in Liberec and Unemployment Office in Liberec, and therefore help to improve the social and economic conditions young people have when entering Euroregional market of job opportunities.